

Бурбашов Кадрин

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ
УНИВЕРСИТЕТИ

ИҚТИСОДИЁТ
ВА
ТАЪЛИМ

3

2020

Тошкент

МУНДАРИЖА

ИҚТИСОДИЁТ ВА ТАЪЛИМ ТАЪЛИМ

3-сон
2020

Шарипов К.А.,
Зайнутдинова У.Д.
Давлятова Г.М.

Ганбназарова З.Т.

Таджиев Т.М.

Хуррамов У.Й.

Отақўзиева З.М.

Абдувалиев А.А.

Kurbonov Kh.
Karimov N.
Anarqulov A.

Исраилова Д.К.
Бердиев Ғ.И.
Қорабоев Н.П.
Муминова Э.А.

Ситмуратов Ш.Т.,
Ситмуратов Т.

Норов А.Э.

Хидиров Н.Ғ.

Исмаилов Д.А.

Абдухалилова Л.Т.,
Ахмадждонова Г.Ж.
Турсунова М.Р.

Мухамеджапова К.А.
Эшматов С.А.

Абдувахидов Ф.Т.,
Қўзиев И.Н.,
Дадабаев Ш.Х.
Чорнев И.Х.

Абдужаборова М.Т.

Раҳимова Г.М.

Тошқулов А.Х.

САНОАТ ИҚТИСОДИЁТИ ЭКОНОМИКА ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Бенчмаркинг асосида маҳаллий автомобилсозлик саноатининг рақс батбардошлик қобилиятини ошириш.....
Замонавий шароитларда тўқимачилик саноатида лизингдан фойдаланишнинг ўзига хос жиҳатлари.....

Повышение качества человеческого капитала как императив развития промышленных компаний.....

Қорақалпоғистон Республикасида саноатни ривожлантириш истиқболлари прогностлаш услублари.....

Автотранспорт корхоналарида рақамли иқтисодиёт тизимини жорий этиш асосида бошқарувни такомиллаштириш.....

РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА

Рақамли иқтисодиётнинг ривожланиш даражасини баҳолаш бўйича услубий ёндашувлар.....

Жаҳон иқтисодиётида рақамли иқтисодиётнинг ривожланиш тенденциялари таҳлили.....

МАКРОИҚТИСОДИЙ СИЁСАТ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА

Zamonaviy iqtisodiy qarashlar paradigmasida fillips egri chizig'iniq barqarorligi.....

Хуфиёна иқтисодиёт - глобал муаммо сифатида.....

Уй хўжалиқларининг даромадлари ва уларнинг иқтисодий фаоллигини оширишнинг устувор йўналишлари.....

Иқтисодиётнинг турли тармоқларида блокчейн технологиясида унумли фойдаланиш имкониятлари.....

Қорақалпоғистон Республикасининг иқтисодий ўсишига экзоген омиллар таъсирини баҳолаш.....

ИННОВАЦИЯ ВА ИНВЕСТИЦИЯ ИННОВАЦИИ И ИНВЕСТИЦИИ

Инновацион фаолият ва унинг натижаларини тижоратлаштиришни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш шартлари.....

Тўқимачилик корхоналари инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари таҳлили.....

Инвестиция жараёнларини молиявий бошқаришнинг ўзига хос хусусиятлари.....

МЕНЕДЖМЕНТ ВА МАРКЕТИНГ МЕНЕДЖМЕНТ И МАРКЕТИНГ

Нодавлат таълим муассасаларининг маркетинг фаолиятини бошқаришни такомиллаштириш.....

Особенности стратегического менеджмента в промышленных предприятиях в условиях конкурентной среды.....

Таъминот занжирини бошқариш концепцияси.....
Истеъмолчиларни сут ва сут маҳсулотлари брендига содиқлигини баҳолаш усулларини такомиллаштириш.....

БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ, АУДИТ БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ, АУДИТ

Товар моддий захиралар ҳисобининг назарий ва услубий асосларини такомиллаштириш масалалари.....

Аудитнинг дастлабки босқичида таҳлилий амаллардан фойдаланиш масалалари.....

Сув таъминоти корхоналарида бошқарув ҳисоби ва таҳлилин ташкил этиш.....

Асосий воситалар ҳисоби ва аудити билан боғлиқ муаммолар, уларнинг халқаро стандартларга мувофиқ ечимлари.....

МОЛИЯ ВА СОЛИҚЛАР ФИНАНСЫ И НАЛОГИ

Ўзбекистонда коронавирус пандемияси даврида қишлоқ хўжалигини солиқлар воситасида рағбатлантириш.....

ZAMONAVIY IQTISODIY QARASHLAR PARADIGMASIDA FILLIPS EGRI
CHIZIG'INING BARQARORLIGI

Kurbonov Xayrilla Abdurasulovich –
TDIU “Moliya” kafedrasini mudiri, i.f.n., dots.

Karimov Nodbrbek –
Huddersfield universiteti, Buyuk Britaniya, doctorant stajer,
Anarqulov Azizjon Davlatkulovich –
O'zR Milliy gvardiyasi XTI
kafedra boshlig'i muovini, podpolkovnik

Annotatsiya. Ushbu maqolada inflyatsiya va ishsizlik o'rtasidagi o'zaro dialektik bog'liqlikni ifodalovchi Filips egri chizig'i va uning modifikatsiyalari keng tadqiq qilingan. Shuningdek, iqtisodiy taraqqiyot paradigmasida Filips egri chizig'i nazariyasining Oqilona kutishlar nazariyasini shakllanishining fundamental asosi sifatidagi tarixiy roli yoritilgan.

Таняч сўзлар: Filips egri chizig'i, inflyatsiya, tanlovlar menyusi, ishsizlik, Federal zahiralari tizimi, narxning stabil darajasi, nominal ish haqi, Fridman-Felps gipotezasi, Istemolchi narx indeksi, Keynsning fiskal va pul siyosatlarini.

Аннотация. В этой статье широко изучена кривая Филлипса и ее модификации, которые описывают взаимозависимость между инфляцией и безработицей. Также обоснована историческая роль теории кривая Филлипса как фундаментальной основа в формировании теории рациональных ожиданий в парадигмах экономических цивилизаций.

Ключевые слова: кривая Филлипса, инфляция, меню выбора, безработица, система Федерального резерва, стабильность цен, номинальная заработная плата, гипотеза Фридмана-Фелпса, индекс потребительских цен, кейнсианская фискальная и денежно-кредитная политика.

Annotation. This article has extensively studied the Phillips curve and its modifications, which describe the interdependence between inflation and unemployment. The historical role of the Phillips curve theory is also substantiated as a fundamental basis for the formation of the theory of rational expectations in the paradigms of economic civilization.

Keywords: Phillips curve, inflation, choice menu, unemployment, Federal Reserve system, price stability, nominal wages, Friedman-Phelps hypothesis, consumer price index, Keynesian fiscal and monetary policy.

Oxirgi yarim asrdan ko'proq muddat davomida Filips egri chizig'i (FECh) empiric tadqiqotlar vositasida o'rganib kelingan va o'tgan asrning ikkinchi yarmidan boshlab dunyoning rivojlanayotgan davlatlari Markaziy Banklari tomonidan prognoz vositasi sifatida ishlatilgan. 1960-yillarda ayniqsa AQShda FECh makroiqtisodiy barqarorlik diagnostikasida asosiy ko'rsatkich vositalaridan biriga aylangan. Chunki Keynsning pul va fiskal siyosatlarini bilan birga FECh hukumatga tanlovlar menyusi' tarzida taqdim etilgan, ya'ni inflyatsiya va ishsizlik o'rtasidagi "kompromiss"ni (trade-off) manipulyatsiya qila olish imkoniyatini bergan[1;2].

1970-yillarga kelib siyosatchilar e'tiboridan chetga chiqib qolganiga qaramay, FECh o'zining kichikroq darajada bo'lsada tez orada muhim ahamiyatini tiklab oldi, va hozirgacha jahonda inflyatsiya va ishsizlikmi o'zaro ta'siriga asoslanayotgan holda prognoz qilishning muhim uslubiy vositalaridan biri sifatida ishlatilib kelinadi[3]. FEChning ilk ko'rinishi oddiy inflyatsiya va ishsizlik o'rtasidagi munosabat ko'rinishida bo'lgan. Lekin keyinchalik uning turli xildagi modellari rivojlantirilgan. FEChni nafaqat inflyatsiya va ishsizlik, balki inflyatsiya va iqtisodiy sustlik kabi munosabat sifatida ham qaralishi mumkin. Masalan, FEChning modellaridagi ishsizlik bo'shlig'i

kabi o'zgaruvchilar o'zlarining 'proksi'si bo'lgan YAIM bo'shlig'i bilan ham alamshtiriladi[1;4]. FEChning barqarorligi har doim o'zining tanqidchilari tomonidan munozaraga sabab bo'lib kelingan va ko'pchilikning fikricha "Ulkan Barqarorlik" (The Great Moderation) davridan boshlab FEChning barqarorligi zaiflashib kelmoqda chunki ayrim iqtisodchilarning fikricha egri chiziq tekkislashib borgan [4;5;6].

Bundan tashqari, inflyatsiyani prognoz qilishda inflyatsion saqlanuvchanlik tushunchasi ham keng miqyosda bahslarni keltirib chiqargan. Inflyatsiyaning shakllanishida oldingi yillar ta'siri yohud inflyatsiya faqatgina progressiv kutish oqibatida shakllanishi hali ham mutlaq isbotni talab qilmoqda. Aynan mana shu savol FEChning ikki turli yo'nalishlarda: asosiy oqim va yangi Keynes FECh modellari, rivojlanib kelayotgani sabablaridan biridir[1]. Bularning birinchisiga ko'ra FECh modellari moslashgan (adaptive) kutish asosida, ikkinchisiga ko'ra esa FECh progressiv kutish asosida shakllantirilishi lozim.

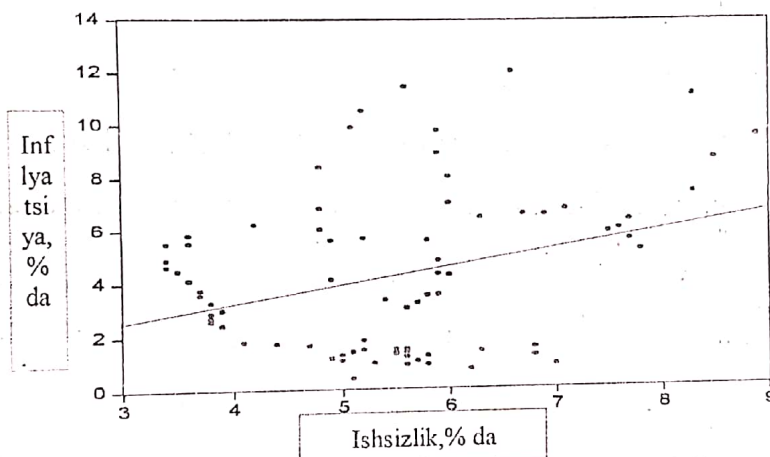
Ushbu maqolada AQShda FEChni 1949 va 2016 yillargacha bo'lgan davrlarda barqarorligi testini amalga oshirishga urindik. Biz FEChning stabilligini tekshirgan holda uning inflyatsiyani prognoz qilish vositasi bo'la olish imkoniyatlarini aniqlashga urindik. Shuningdek, ushbu ishda

kichlarga tushira olishgan va ayni paytda inflyatsiyani ancha ko'tarilishiga yo'l qo'yib berishgan[9]. Quyidagi rasmda 60-yillarda FECh kompromisining qanchalik stabil bo'lganligini ko'rishimiz mumkin.

Keyinchalik, ko'pchilik tomonidan P.Samuelson va R.Solow siyosatchilarga FECh kompromisini foydalanishni taqdim qilganlari tufayli tanqid ostida qolishgan bo'lsada[1], P.Samuelson va R.Solow [8] egri chiziqning uzoq muddatda barqaror bo'lishini qo'llashganmi yoki yo'qmi munozarali holat sifatida qolganligi ta'kidlanadi[10]. Lekin, ularning ishlaridan keyingi ilmiy ishlarda ko'plab iqtisodchilar va Keynschilar tomonidan FEChni uzoq muddatda ham barqaror deb qabul qila boshlashgan[11]. Hattoki, FEChning hisoblangan parameterlari makroiqtisodiy siyosatda hatto o'zgarmas (constant) sifatida qabul qilingan.

60-yillar oxirlariga kelib egri chiziqning barqarorligiga qarshi tanqidlar ko'paya boshladi. Iqtisodchilar egri chiziqni uzoq muddatda barqaror bo'lishligini savol ostiga ola boshlashdi. E. Phelps[12] va Milton Friedman[13] uzoq muddatda FEChning kompromisi barqarorligini rad etishdi va ularning fikricha inflyatsiya bu nominal hodisa, ishsizlik esa real hodisadir. Ularning xulosalariga ko'ra, chiziqning egriligi faqatgina qisqa muddatlidir, uzoq muddatda esa FECh vertikal holatda bo'ladi chunki vaqtinchalik kompromis yo'qolganidan so'ng, ishsizlik o'zining tabiiy darajasiga (NAIRU - non-accelerating inflation rate of unemployment) qaytadi. Ayni paytda Keyns siyosati orqali ko'tarilgan inflyatsiya darajasi orqaga qaytmaydi[14].

Ularning qarashlari o'sha davrda keng miqyosda qabul qilinmagan bo'lsada, FEChning tez orada buzilishi ko'pchilik iqtisodchilarni tezda jalb qildi (2-rasm).

2-rasm. Klassik Phillips egri chizig'i platformasi, 1969-1979

Manba: Data FRED ma'lumotlar bazasidan olingan va EViews 8 orqali diagramma hosil qilingan.

Otgan asrimizning 70-yillarida AQShdagi stagflyatsiya (Iqtisodiyotdagi "Stagnatsiya" bilan "inflyatsiya" parallel ravishda kuzatiladi) deb atalgan hodisa oqibatida FEChning barqarorligi qattiq tanqidlar ostida qolib ketdi[9]. Huddi Friedman va Phelpslar ta'kidlashganidek Keynsning fiskal va pul siyosatlari samarasiz bo'lib qoldi. Chunki ishsizlikni tushurish uchun qilingan harakatlar inflyatsiyani "parvoz" qilishiga olib keldi va ayni paytda ishsizlik darajasi o'zgarishsiz qolar edi.

M.Friedman[13] va E.Phelps[12] inflyatsiya-ishsizlik o'rtasidagi ehtimoliy kompromisda "kutish" tushunchasining ahamiyatiga urg'u berishgan. Ularning gipotezasiga ko'ra kutishi noto'g'ri (yoki kutilmagan) bo'lsagina[15] qisqa muddatli kompromis mavjud bo'ladi va quyidagi

formula ularning kengaytirilgan kutish FEChning sodda ko'rinishini ifodalashi ta'kidlanadi:

$$\pi_t - \pi_t^e = \beta(U_t - U^*) \quad (3)$$

bu yerda, π_t^e va U^* mos ravishda kutilayotgan inflyatsiya va ishsizlikning tabiiy darajasidir. Ikki olimning tanqidiga ko'ra vaqtinchalik FECh kompromisi faqatgina *kutilmagan inflyatsiya* va ishsizlik o'rtasida mavjud. Ya'ni, toki $\pi_t < \pi_t^e$, ishsizlik darajasi U_t o'zining tabiiy darajasi U^* dan pastroq bo'ladi. Ammo, odamlar yangi narxlarga moslashib olishlari bilanoq ishsizlik o'zining tabiiy darajasiga qaytadi. O'sha davrda π^e uchun *moslashuvchan* (adaptive) mexanizm qo'llanilgani uchun[9], formula *orqanazar soluvchi* (backward looking) tavsifga ega bo'lgan va undagi π^e ko'rsatkichi π_{t-1} (ya'ni oldingi yilning inflyatsiya darajasi) bilan almashirilgan:

$$\pi_t - \pi_{t-1} = \beta(U_t - U^*) \quad (4)$$

(4) formula shuni ko'rsatadiki, demak, FECh endi inflyatsiya-ishsizlik munosabati emas, balki bu yangi munosabat va u inflyatsiya darajasidagi o'zgarish va ishsizlik o'rtasidagi munosabatni ifodalaydi.

(4) ga binoan, U_t ni U^* dan pastroqda ush-lash uchun, inflyatsiya har yili oldingi yilga nis-batan yuqoriroq bo'lishi lozimligi ta'kidlanadi [16]. Bundan ko'rinib turibdiki, uzoq muddat ishsizlikni o'zining tabiiy darajasidan past dara-jada ushlab turishga faqatgina to'xtovsiz o'suvchi (accelerating) inflyatsiya orqali erishish mumkin. Shuning uchun ham bu usulni yoqlovchilar "akseleratsionistlar" deb ham atalgani bejiz emas [15]. Biroq, ikkala olim ta'kidlashganlaridek, eks-pansion siyosat to'xtalishi bilan oq ishsizlik o'zi-ning tabiiy darajasiga qaytadi, ammo inflyatsiya esa o'zining avvalgi darajasidan ancha yuqori-roqda bo'ladi.

Kutish tushunchasi makroiqtisodiyotda muhim rol o'ynay boshlagandan keyin, iqtisod-chilar oqilona (idrokli) kutish ustida ham ishlay boshladilar. Kutishni oqilona modellashtirish birinchi marta Muth [17] tomonidan joriy etilgan bo'lsada, *Ratsional kutish* yohud *progressiv kutish* yondashuvi FEChga ham qo'llanilgan va bu yon-dashuv Sargent T.J. (1971) va Lucas[19] va bosh-qalarning ishlariga asoslangan deb qaraladi. Rat-sional kutish tarafdorlari qisqa muddatli davr ichida FECh kompromisi mavjudligini mutlaq rad-etishadi[15]. Bu yondashuvga ko'ra, insonlarning kutishlari faqatgina oldingi yillar inflyatsiyasiga bog'liq emas, aksincha ular ratsional tarzda bar-cha mavjud ma'lumotlarga asoslangan holda o'zlarining inflyatsion kutishlarini shakllantiri-shadi[2]. Ratsional kutishga ko'ra, odamlar joriy

$$\pi_t = \alpha E_t \pi_{t+1} + \beta(U_t - U^*) + e_t \quad (4)$$

Bu erda kengaytirilgan kutish FECh (3) bilan bir xil bo'lib unga taklif shokini ko'rsatuv-chi z_t qo'shilgan. Ayni paytda, muqobil Yangi Keyschilar FECh (NKPC) yo'nalishi inflyatsiya-

$$\pi_t = \alpha E_t \pi_{t+1} + \beta(U_t - U^*) + e_t \quad (5)$$

Bunda, $E_t \pi_{t+1}$ kutilgan inflyatsiyani angla-tadi (progressiv). Bu model asosan Fischer (1977) va Taylor (1980) hamda Calvo (1983) larning ishlariga asoslanib yaratilganligi e'tirof etiladi.

$$\pi_t = \alpha_f E_t \pi_{t+1} + \alpha_b \pi_{t-1} + \beta(U_t - U^*) + e_t \quad (6)$$

Ularning aniqlashlaricha istiqbolli kutish (α_f) ning qiymati o'tgan inflyatsiya (α_b) ning

qiymatidan yuqoriroq va shuning uchun ham istiqbolli kutilgan inflyatsiyaning asl inflyatsiyada ahamiyati kattaligini ko'rsatishgan (Gali & Gert-dan "gibrid" (hybrid) NKPC deb ataluvchi yonda-shuv rivojlanirilgan. Ularning modeli o'tgan va istiqboldegi kutilgan inflyatsiyalarni o'z ichiga oladi:

ni ratsional kutish, pul va fiskal siyosatlarni o'z-ichiga olgan holda (1) taklif shokini e'tiborsiz qoldirishadi.

Keyinchalik, Gali va Gertler (1999) tomoni-dan "gibrid" (hybrid) NKPC deb ataluvchi yonda-shuv rivojlanirilgan. Ularning modeli o'tgan va istiqboldegi kutilgan inflyatsiyalarni o'z ichiga oladi:

qiyamatidan yuqoriroq va shuning uchun ham istiqbolli kutilgan inflyatsiyaning asl inflyatsiyada ahamiyati kattaligini ko'rsatishgan (Gali & Gert-

ler, 1999; Gali, Gertler & López-Salido, 2001; 2005). Shunga qaramay bu model ham asosiy oqim modeli tarafdorlari tomonidan tanqid qilingan (Gordon, 2011). Gibrud modelining eng katta tanqidi Rudd va Whelan (2005, 2006) ishlarida keltirilgan bo'lib, ularning xulosasiga ko'ra istiqbolli kutish inflyatsiyasi inflyatsiya dinamikasida hech qanday muhim rol o'ynamaydi.

Xulosa. Makroiqtisodiyotda inflyatsiya va ishsizlik o'rtasidagi munosabat juda ham muhim

rol o'ynaydi va ushbu masalada ko'plab ilmiy ishlar mavjud bo'lsada ularning barchasi ma'lum makroiqtisodiy muhit shart-sharoitlariga asoslangan. Chunki iqtisodchilar, pul hajmining o'zgarishi, monetar siyosat indikatorlariga nisbatan real o'zgaruvchi bo'lgan ishsizlikka nisbatan ehtimoliy oqibatlarini aniqlashga urinishgan. Fil-lips egri chizig'i (FECh) ushbu ikki o'zgaruvchilar o'rtasidagi munosabatni namoyish qiluvchi ta-limotdir.

Mamba va adabiyotlar ro'yxati:

- Gordon, R. J. (2011). The history of the Phillips curve: consensus and bifurcation. *Economica*, 78(309), 10-50. doi:10.1111/j.1468-0335.2009.00815.x
- Hornstein, A. (2008). Introduction to the new Keynesian Phillips curve. *Economic Quarterly*, 94 (4), 301-309. Retrieved from
- Llaudes, R. (2005). The Phillips curve and long-term unemployment. Working Paper Series, No. 441, ECB. Retrieved from
- ECB. (2014). The Phillips curve relationship in the euro area. Monthly Bulletin, No. 441, pp. 99-114
- Montoya, L.A. & Döhning, B. (2011). The improbable renaissance of the Phillips curve: The crisis and euro area inflation dynamics. *Economic Papers*, No. 446, October, EU. Retrieved from: http://ec.europa.eu/economy_finance
- Atkeson A. & Ohanian L.E. (2001). Are Phillips curves useful for forecasting inflation? *Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review*, 25(1), 2-11. Retrieved from <http://library.hud.ac.uk/summon>
- Phillips, A. W. (1958). The relation between unemployment and the rate of change of money wage rates in the United Kingdom, 1861-1957. *Economica*, 25(100), 283-299. doi:10.1111/j.1468-0335.1958.tb00003.x
- Samuelson, P. A., & Solow, R. M. (1960). Analytical aspects of anti-inflation policy. *The American Economic Review*, 50(2), 177-194. Retrieved from <http://library.hud.ac.uk/summon>
- King, R. G. (2008). The Phillips curve and U.S. macroeconomic policy: Snapshots, 1958-1996. *Economic Quarterly*, 94(4), 311-359. Retrieved from
- Forder J. (2010). Economists on Samuelson and Solow on the Phillips curve. June 24, 2015
- Lacker J.M. (2007). President's message: Lessons of the Phillips Curve. Retrieved from <https://www.richmondfed.org> on 21.06.2015
- Phelps, E. S. (1967). Phillips curves, expectations of inflation and optimal unemployment over time. *Economica*, 34(133), 254-284. doi: 10.2307/2552025
- Friedman M. (1968). The role of monetary policy. *The American Economic Review*, 58(1), 1-17. Retrieved from <http://library.hud.ac.uk/summon>
- Friedman M. (2006). Tradeoffs in Monetary Policy. Retrieved from <http://web.stanford.edu/~johnnavl/Friedman2006.pdf> on June 24, 2015
- Fischer S. (1977). Long-term contracts, rational expectations, and the optimal money supply rule. *Journal of Political Economy*, 85(1), 191-205. doi:10.1086/260551
- Humprey, T.M. (1985). The early history of the Phillips curve. *Economic Review*, (Sep/Oct), Federal Reserve Bank of Richmond, 17-24. Retrieved from <https://www.richmondfed.org>
- Muth, J. F. (1961). Rational expectations and the theory of price movements. *Econometrica*, 29(3), 315-335. Retrieved from <http://library.hud.ac.uk/summon>
- Sargent, T. J. (1971). A Note on the "Accelerationist" Controversy. *Journal of Money, Credit and Banking*, 3 (3), 721-725. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/1991369>
- Lucas, R. E. Jr. (1972). Expectations and the neutrality of money. *Journal of Economic Theory*, 4, 103-124. Retrieved from <http://old.econ.ucdavis.edu>
- Ball, L. & Mazumder, S. (2015). A Phillips curve with anchored expectations and short-term unemployment. IMF Working Paper, No. 15/39. Retrieved from <https://www.imf.org>
- Bernanke, B. (2010). The Economic Outlook and Monetary Policy. Speech at the Federal Reserve Bank of Kansas City Economic Symposium, Jackson Hole, Wyoming. Retrieved from <http://www.federalreserve.gov>

ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТ - ГЛОБАЛ МУАММО СИФАТИДА

Исраилова Дилфуза Каримовна -
Андижон машинасозлик институти, и.ф.н.

Аннотация. Мақолада хуфиёна иқтисодиёт миқёслари, унинг асосий соҳалари, ривожланиш сабаблари ҳамда оқибатлари ёритилган.

Калит сўзлар: хуфиёна иқтисодиёт, яширин иқтисодиёт, норасмий фаолият, сохта иқтисодиёт, солиқ тизими, трансакцион ҳаражатлар.

Аннотация. В статье описаны масштабы, основные секторы, причины развития, а также последствия теневой экономики.

Ключевые слова: теневая экономика, скрытая экономика, нелегальная экономика, фиктивная экономика, трансакционные затраты.

Annotation: The article describes the scale, the main sectors of the shadow economy, and the consequences of it.

Keywords: shadow economy, hidden economy, illegal economy, fictitious economy, transaction costs.